

ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

¹ Інститут агроєкології і природокористування НААН

Анотація

Виділені основні інструменти управління сталим розвитком сільських територіальних громад.

Ключові слова: сільські території, сталий розвиток, адміністративно – територіальна реформа, децентралізація, територіальні громади.

Abstract

The main tools for managing sustainable development of rural territorial communities are identified.

Keywords: rural territories, sustainable development, administrative - territorial reform, decentralization, territorial communities.

Вступ

Сьогодні в усіх напрямках розвитку сільських територій відбуваються досить значні зміни. Здійснюється адміністративно-територіальна реформа, відбувається децентралізація владних та фінансових повноважень, удосконалюється та оновлюється нормативно-правова база. Варто наголосити на необхідності розгляду сільських територій як цілісної еколого-економічної системи, що забезпечить розвиток ефективних напрямів використання природних ресурсів та їх залучення в економічну діяльність у межах об'єднаних територіальних громад.

Метою роботи є визначення основних інструментів управління сталим розвитком сільських територіальних громад.

Результати дослідження

З травня 2015 р. у всіх регіонах України в рамках проведення адміністративно-територіальної реформи розпочався процес так званого добровільного об'єднання громад (Децентралізація). Для ефективного впровадження даної реформи Україна повинна брати приклад з Європейських розвинутих країн, які будують свою державну політику на принципах сталого розвитку.

На думку Т. Кравченко, сталий розвиток – це керований розвиток. Основою його керованості є системний підхід і сучасні інформаційні технології, які дозволяють швидко моделювати різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їх результати й обрати найбільш оптимальний. Проте забезпечення справжньої сталості позитивних суспільних тенденцій, стійкості економічного зростання та розвитку неможливо без досягнення суспільного консенсусу довкола основоположних складових організаційно-економічного механізму, що забезпечуватиме легітимність і дієвість державної політики. Такий консенсус можливо сформувавати лише в разі практичного нарощення потенціалу, передусім економічного, на рівні територіальних громад, становлення останніх як дієздатних суб'єктів реалізації політики соціально-економічного розвитку, інструментів максимально ефективного використання потенціалів територій, з яких, власне, і складається національний потенціал розвитку [1].

Ринкова трансформація економіки гостро поставила перед Україною проблему вибору ефективних напрямів та інструментів забезпечення збалансованого розвитку сільських територій. Подолання проблем низької ефективності аграрної політики, дефіциту коштів у бюджеті країни на соціальні витрати, повільного становлення сільського самоврядування, обмеженість доступу до матеріально-технічних, фінансових та інформаційних ресурсів потребує виважених кроків щодо підтримки розвитку сільських територій. Сьогодні в Україні спостерігається переорієнтація та адаптація нововведень законодавчої бази до сучасних тенденцій у світовій економіці, що полягає у раціональному поєднанні виробничого розвитку (створення нових робочих місць і збільшення реальних доходів населення), збереження та охорона навколишнього природного середовища,

поліпшення сільських умов проживання і збагачення культурної спадщини [2]. Новоутворені сільські територіальні громади отримують досить значні повноваження, які раніше не були притаманні сільським радам, а також істотну державну допомогу, яка повинна бути спрямована на формування сприятливого екологічного та економічного середовища для подальшого ефективного розвитку цієї громади [3].

Серед цілей реформи є зростання відповідальності органів місцевого самоврядування локального рівня за розвиток громад та територій. Водночас на перших етапах реформи передбачалось створення низки фінансових інструментів, спрямованих на стимулювання розвитку ОТГ. Більшість таких інструментів базуються на використанні бюджетних коштів, грантових чи донорських ресурсів. Водночас громади можуть залучати для розвитку кошти приватних інвесторів [4].

Основні напрями розвитку територіальної громади базуються на концепції сталого та збалансованого розвитку усіх сфер її соціально-економічного, політичного і культурного життя в поєднанні з ефективними механізмами управління. Важливим інструментом управління розвитком територіальної громади виступає процес планування її розвитку, який визначає бажане майбутнє територіальної громади та способи його досягнення, базується на аналізі зовнішнього оточення та внутрішнього потенціалу територіальної громади і полягає у формуванні узгоджених дій, на реалізації яких концентруються її ресурси. Планування розвитку територіальної громади здійснюється з метою [5]:

- 1) підвищення спроможності територіальної громади;
- 2) раціонального використання ресурсів територіальної громади;
- 3) досягнення бажаного рівня благоустрою території, стану інфраструктури та якості життя жителів територіальної громади;
- 4) ідентифікації та інтеграції інтересів жителів територіальної громади, суб'єктів господарювання, інших суб'єктів, органів місцевого самоврядування територіальної громади та держави;
- 5) підвищення результативності контролю за досягненням поставлених цілей розвитку.

Сталий розвиток повинен започатковуватися та підтримуватися на рівні територіальної громади, і відповідно його забезпечення повинно здійснюватися знизу-вгору, тобто від конкретної громади до національного і світового рівнів. Для того ж, щоб вивести регіон на траєкторію сталого розвитку, слід не тільки визначити ресурсну забезпеченість території, збалансувати економічні, соціальні та екологічні інтереси суб'єктів політики місцевого розвитку, а й детально проаналізувати ситуацію, що склалася у провідних секторах економіки певної території.

Висновки

Встановлено, що Україна має значний потенціал для розвитку сільських територій. На даний час одним з основних стоїть завдання ефективного впровадження реформи адміністративно-територіального устрою, в якій значні повноваження та ресурси надаються сільським громадам. Необхідною умовою для розвитку сільської території є узгодженість дій обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, які повинні бути направлені на розвиток економічної, екологічної та соціальної ситуації в громадах і які будуть містити інструменти – заходи, програми та проекти, які націлені на залучення інвестицій, підтримку аграрного бізнесу, розвиток місцевої економіки, покращення екологічної ситуації та направленні на збереження ресурсного потенціалу сільських територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тодюрюк С. Детермінанти сталого розвитку територіальних громад. Сталий розвиток місцевих громад: роль економічної освіти та науки / Матеріали науково-практичної конференції (9-10 листопада 2017 р.). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. – 160 с.
2. Гончарук І. В., Томашук І. В. Вплив еколого-економічного фактору на особливості організаційно-економічного механізму використання ресурсного потенціалу сільських територій //Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – №. 4. – С. 52-62.
3. Термоса І. О. Аспекти сучасного розвитку сільських територій //Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2017. – №. 25 (1). – С. 102-105.

4. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).

5. Механізм управління. URL: <https://www.mnau.edu.ua/files/olimp/kon-gromadi/rez/25.pdf>.

Дребот Оксана Іванівна — д.е.н., професор, академік НААН, директор, Інститут агроєкології і природокористування НААН, Київ, e-mail: drebotoksana@gmail.com

Олійник Галина Богданівна — аспірантка, Інституту агроєкології і природокористування НААН, Київ, e-mail: oliinykgalina18@gmail.com

Drebot Oksana I. - Doctor of Economics, Professor, Academician of NAAS, Director, Institute of Agroecology and Environmental Management NAAS, Kyiv, e-mail: drebotoksana@gmail.com

Oliinyk Halyna B. - postgraduate student Institute of Agroecology and Environmental Management NAAS, Kyiv, e-mail: oliinykgalina18@gmail.com